

บทละคร ร้อง

เรื่อง ขมถนุญ กว้าง

ตามพระราชพงษาวดารไทย

แผ่นดิน พระ ชาติาธิเบศร์

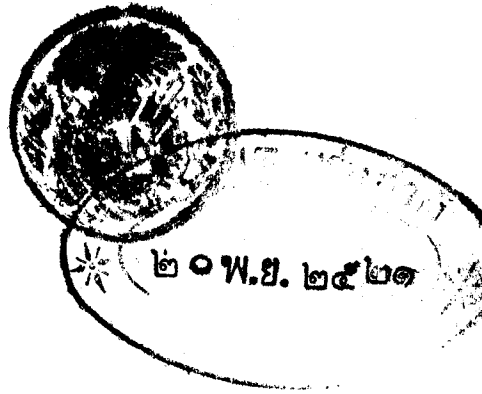
ปีออกจุลศักราช ๑๐๕๔

(ประเดรัจฉานอักษร รจนา)

สำหรับ ดกร หดวง นฤมิตร

ว.ศ. ๑๒๘

โรงพิมพ์ ศุภการ จำรูญ

အောင်မြင်စွာ ပြီးဆုံးပါသည်။ လက်မှတ်၊ ၂၄၀၄-၂၀၇၇

เลขห้อง

895, 9112

เลขหมู่ 2623428

เลขทะเบียน ม ๑๑๗๘๕๑

ร. ๒๐๓

บท ถกร วึ่ง
เวียง ขบถ บญ กว้าง

ตาม พระราช พงษาวดาวไทย แผ่น ดิน พระ ธาดา
ธิเบศร์ มี อกจุด ศักราช ๑๐๕๕
(ประเศวิชฐ์ อักษร รจนา จำหรับ ถกร หดวง
นฤมิตร์ ร.ศก ๑๒๘)

บทที่ ๑

(วิชา ธง) ฉาก ศาธา หน้า เมืองโคราช คัว
ถกร มี อ้าย ขบถ ดาว บญ กว้าง แด พรรด พวก ทั้ง
ไทย ซเดย

ถ้อย ดาว วัน ดน ตรี ๑ (ถก คู้) อ้าย เนร
ถุน, บญ กว้าง, อด อ้าง หตอก ยิงไม้ ออก, ทาง พัน,

วิชา ขลัง

มันไม่เข้า ภูตของ หม, มนต์ จัง จัง, ขลังไม่เบา ยก
 จาก เขา, มถาว หด่ม, นิคม พนศ์ มาตั้ง อยู่, วิม ประตุ,
 คุโรราช ทำม้ง ฮาจ, ขึ้น คำดา, ไคร กล้า ขัด เป็น
 ผู้มี, บุญญา, วิชา ขลังดี ม่าน สักดี, อ้อม เต่า, เข้า พิธี
 กรว ไชก ปลัด, จ้ม คน, ขน สิ้น ทพยัย คน กัดัว น้ม,
 ถ้อย ข่านาจ, ตั้ง ราชดีห์ ประกาศอิท, ธิฤทธา, ว่า จะ ตี
 เขา กรุง ศรี, อยุทธยา, ซดา แรง ๗ ๖ คำ เจรจา
 (ยอด ตัว ทำ พิธี ของ วิชา หลอก ชาว ไครราช ทั้ง กัดัว
 ทั้ง น้ม ถ้อย ได้ ชาว ว่า ถูก ล่าว พระยา นคร ราชดี มา
 ล่วย นัถ ก็ใช้ คนไป หา ตัว พระยา ออก มา หา พระ
 ยา ชี ข้าง ออก มา)

ประเทศ ๑ (ลูก คู่) พระยา ราช, ะดี มา,
 ไม่ กล้า ขัด แต่ ชิด อัด, เกรง ขบถ, ลัยค แลยง ชี
 ข้าง พัง, นัง ม่อ ต้อ, คช คแดง ต้ม ปะทน แดง, กน

ขบถบุญ กว้าง

๓

ว่า, ด้วยบ้ายศ บโทนทนาย, รวยรตม, กรมะการ จวน
จะผ่าน, ศาตาฟูบ, ให้หุบ กตต หยุดข้าง ยืน, คั้น
เด้อดำ, อุรา รทค คน ทั้ง หมด, หดหิว, กตวิธทำน ข
๔. คำ เจริจา (คนไป บอกร บุญ กว้าง แด พวก คว้า
ดาบ ว่า ออก มา ชี้ หน้า เค็ก ศาตา ตวาท พระยา นคร
ราช ดีมา ขวัญ หนี)

ศตมโปง ๑ (ลูกคู้) เจ้า เมืองโคราช,
ขยาด มนค, หนี บ่น ขอด ดง กี่ไร่, ไปไม่รอด, จอก
ทุก ด้าน มดัก ตัก, อัก อัก, พยัก ความ ถอย ข้าง
หนี, ศดี ตถาน, ซาน เข้า เมือง ข ๒ คำ เจริต (ขบถ
เดย เรียก พรรค พวก บวิวารได้ คามกรู เข้า เมือง
ไม่ มีใคร กต้ำ ขัด ขวาง)

เปิด ม่าน

ชีวิตที่ ๒๐

(นัง เมือง) นกใน ศาตา กตาง โคราช คัว ดกร
 มี ภาวโรง เชิด คน หั้น มา ล้อ นเสี้ยง เหะ เหะ ประเดียด
 พอกขมถ ษั นมา บังคับให้ ษเตยไป ได้ จับพระยา นคร ราชดี มา
 แด กรรม การ มา ได้ ค่าง กตัว

น่านใหญ่ ๑ (ลูก กู) ดาว บุญ กว้าง, วาง
 อานาจ, ทวาดโผง (บุญ กว้าง) ทำโยกโคลง, ชู
 พระยา (บุญ กว้าง) อ้ายหน้าเหตอง, ถ้าไม่สู้, ยอมทู้,
 กูไม่เคื่อง อัยยักเยของ, พุดไป, ตามใจมิ่ง (พระยา
 ปบุษษา กรม การ) ยอม พ่า ยอม, พร้อม กัน, ไม่
 ษนสู้ ทำน เป็น ผู้, มี บุญญา, ษั ษอ พัง (บุญ
 กว้าง) ถ้า มิ่ง ถ่อม, ยอม ฉนน, อัย พรัน พริง แต่
 ต้อง เห็น, ใจ จิ่ง, จะ เห็นจริง (พระยา) ทำยังเง,

ขบถ บุญ กว้าง

๕

โปรดให้, ข้า ทราบ ชัด   ใจ ปลัด, ใจ ชุน คณัง, อย่า
นั่ง นิ่ง   ใจ ชุน พด, ชุนวง ด้วย, ช่วย ท่วง ดึง   ไม้
ทราบ สิ่ง, ท่าน ประ สงค์, กิ่ง ไป   (บุญ กว้าง) กู
ได้ ชาว, ถูก ดำ มิ่ง, ด้วย ถึง ที่   แม่น ภาค้, ดึง ว่า,
อย่า โถด   ส่ง คัว ถูก, ดำ มา, ข้า ทำไม   ฤไม่ ให้
ตอบ สี่ เช้, อย่า เร รวน   ข ๘ คำ เจรจา   (พระยา
ปฤชา กัน แล้ว ตอบ ว่า   บุคร ได้ มัน จะ แต่ง งาน
กับ บุคร ปลัด ๆ ก็ ชัด ว่า แล้ว แต่ เจ้า คุณ   ตก ลง พระ
ยา ผัด หา ฤ คุณ หมิง   บุญ กว้าง ให้ ตาม มา แด
ชู้ใหญ่   คุณ หมิง ร้อง ให้ อ่อน วอน มัน ไม่ ยอม
ชู้ว่าไม่ให้ จะ ฆ่า เสีย   ก็ จำใจ ยอม)

ขวัญ อ่อน   ๑   (ถูก คู่)   พยาโคราช,
พัง ทวาด, ขยาด ยิง   ยาย คุณ หมิง, ยอม รบ,
กราม เบยน บวน   ปลัด กัด, คัว ตาย, คตาย ตำนวน

๖ หนึ่ง เมือง

ตั้ง ขบวน, ให้อัปตก, เป็น ตกตง ๗ ๒ คำ เจรจา
(ตัว พระยา ถูก ยึดไว้ ได้ คุณ หนึ่งไป พา บุญดี บุตรี
มาให้ อ้าย ขบถได้ เจ้า เมือง กรมการ กลับไป ถูก
สาวจะไป ก็ ชู้ ถูไป จะฆ่า พ่อ แม่ ต่าง กตวั กก็ กลับ
ไปหมด อ้าย ขบถได้ คน เข้าไป เกยว พาด)

มอญ แปลง ๑ (ลูก คู่) ตั้ง สวรร คุณ, บุญ
ดี, โศก ก้อง เห็น ขบถ, ขยด ย่อง, ระวัง เดี่ยว หลง
เจ้า ยอม ตาย, มิ ยอม ตาย, เดี่ยว ตาย วงษ์ ทั้ง จิตร งาม,
เด่น หัหมาย, นาย ทอง พุด จะ วิหาร, เตือน นำ, ส่ง
รารัก มิ ขอ หัก, เห ซาด, สวรรดี สุธู พัง ปาก
คูด, พุด จา, ยิง ฮากูถ โยย ฮาดูร, ดุ เดือด, ไม่
เหือด เคย ๗ ๔ คำ เจรจา (ขบถ เกยว เจ้า ก็
เอาแค่ ระวัง ให้)

โถม นอก ๑ (บุญ กว้าง) พ่อ ก็ ให้ แม่ ก็

ขบถ บุญ กว้าง

๗

ให้, ควโย ขัด อย่า ตุง ตุง, ส้มบง ส้มบด, หัดเฉย ๆ แม่
ได้ ผัว, เช่น คว, ข้า ชม เขย ยัง จะ เคย, ตะ ฤ นี้,
ผู้ ม บุญ ถูก ปลด, ฤ จะ สด, สาว ด้วย ผึ้ง แค่น
จะ ห้าง, เกิน หน้า, ทำ ว่า วุ่น บุญ บุญ กว้าง, สว่าง
ทำ, คอก คำ จุน จะได้ ชุ่น, ออก ชื่น, ใน คั่น นี้ (บุญ
ดี) แก อย่า หมายถึง, ข้า ตู คาย, ไม่ ขาย โคตร ชาย ชั่ว
โหด, ร่วม รัก, เดี่ยว ศักดิ์ ศรี แก คน ดี, มี บุญญา
วิชา ดี คบ คน มี, คู่ มั่น, มัน โส มม (บุญ กว้าง)
ก็ รัก นี้ หว่า, มี โย ว่า, ข้า จะ ปลด อย่า อม พะ นัม,
ส่อน สัก, เหมาะ หมัก หมม (บุญ ดี) ไร่ เวทนา,
หน้า หึง, อย่า ชิง ชม ชาย นิยม, คู่ มั่น, ของ ฉับ
มี (บุญ กว้าง) ไม่ เวท ไม่ เวท, มี โย แผล, เดียง
กรวด กรวด ทำ นอก รัต, อัง จวน, หาคกร ที่ คัก แถว
นำ, อย่า ฉอ ฉอน, ไป นอก ที่ ชื่น พิ ริ, พิไร เกอะ หะ,

ขมถนุญ กว้าง

๕

เสี้ยใหญ่ ก้าว ตุ่ม คับ, ขยับ ย่อง, เข้า ห่องใน หวด
ฮาไถย, เหลี้ยว มอง, คนอง นึก ๗ ๒ คำ เต็มอ (นาง
สองคน ปดอบ ว่า ก้าว เขาให้ยอม เสี้ย ดี ๆ ๆ กว่า เจ้า
ก็ไม่ คอบ เลย หาว นอน ๆ หลับ)

ละ ล่ม ๑ (บุญ ดี) เกิด เป็น คน, มี จน,
เป็น คน แฉ้ว เหมือน มณี, มี แฉ้ว, แก้ว ผัก ดั่งวง
แฉ้ว วชิรา, จิตร จารึก มี คอว์ ผัก, ตามก, หมก
เตนโคถน ไอ้ทอง พุด, พี่ จะ คุ้ม, สวาดี ฤฯ คอว์
จะ คอ, ดั่ง น่อง, ดองแผ่น โฉน ช่วย น่อง หัน, ดัน ดัน,
พัน อ้ายโจร พี่ จะ โยน, น่อง หนีง, ทั้ง ฤฯไร ๗
๒ คำ โขด เจรจา (ครว้า คอว์ญ นาง ผู้ ก่า กับ ดัน ก็ ปดอบ
ปดุก กัน โทษ กัน ว่า หลับ ไป ก่า ชับ ผู้ ช่าย ช้าง นอก
แด มา ผัด เวร กัน แต่ ก็ หลับ ทั้ง คู่)

เบาใบไม้ ๑ (บุญ ดี) จะ คิด หัน, เหลือ ที่,

บุญดี คิด ไม่แจ้งจิตร์, ถูทาง, ไปข้างไหน พวก
ทโมน, โจรวรฉิ่ง, ทำยังไร เหมือน ตก หนอง, กอง
ไฟ, ไภยรอบตัว ข ๒ คำ โอด เช็ดฉิ่ง
(นายทองพลย่องเข้ามา แอบฟัง)

พันธุ์ฝรั่ง ๑ (บุญดี) แม่น รอดได้, ก็ จะขอ,
รอดชีวิต ยังมีคิด, ซ้ำกาย, เสียตายหัว แม่น
พี่ พุด, สุนทร สนิท, เพราะ ฤทธิ กถัว อ้ายชาติชั่ว,
ปลุกปล้ำ, ก็จำตาย ข ๒ คำ โอด เจรจา (ทอง
พุด ผวา กอด เจ้า ตกใจ สดุ้ง พอรู้อีกดีใจ ทอง
พุด บอกว่าจะพาหนีไปตง พระยาไฟตงไป ศรีอยุธยา เจ้า
ก็ปลงใจ)

สามเส้า ๑ (บุญดี) น้อง นึก พี่, หนี ตัว,
กถัว ชีวิต มิได้คิด, แก่แก่น, แทน สหาย (ทอง
พุด) ใคร จะกถัว, ตัว พี่, นี้ ก็ชาย แม่น บุญดี, นี้

ขมก บุญ กว้าง

๑๓

ก็ คล้าย, กับ ชีวิต   คง คิด ช่วย, ถึง พี่ ม้วย, ไม่ รย้อ

กตัญญู แต่ พ่อ, แม่ คัว, จะ พัว ผิด   จึง รือ รือ, พอ กตัญญู

คน, ยัง ยืน คิด   จะ ขอ คิด, ตาม นั้ง, ไม่ หยองใคร

(บุญ คู้)   คน ถ้อม วง, หลง หลอ, ยัง ใจ พี่   จึง ได้

รือ, ถอบ ทดิ่ง, มา ถึง ได้   (ทอง พุด)   มัน เียง เหล้า,

เมานอน, เหมือน ท่อนไม้   เหลือ แค่ ไฟ, ไร่ ไร่, ซึม

กัน ซา   (บุญ คู้)   มา ไร่ ไป, เกิด โกล, พุด ใจ พี่

ผดุง ชื่น, ต้น เกิด, จะ เกิด ไร่   (ทอง พุด)   จึง

ของ นั้ง, ไป เกิด ย่อง, ตาม พี่ มา   พอ เยี่ยม ไร่,

ก็ พอ ต่าง, ถ่วง ทัน   ข ๘ คำ เพลง ชิ่ง   (พา หัน

นางสองคนต้นแต่ หลงดวง   จน ออกไป ชื่น นอก   คน นั้ง

ยาม ร้อง เหวะ เหวะ เกรี้ยวกราว ชื่น   บาง คน ตกใจ ตก ชื่น

ไป ปลุก บุญ กว้าง ๆ   ใจ เจี้ย ถัด ถัด   พอ พรกร

พวก เข้า มา บอก จึง รือ ว่า บุญ คู้   โกรธ ตั้ง ให้ เอา

อี หมิง ทั้ง สองไป หน้า แดให้ พรรค พวกคุณ เสดย
ไป คิด ตาม)

ถ้า ปาง ๑ (ลูก คู่) ดาว ขบถ, ลูก สุ่มน, เซื่อ
บุญ ครู ร้อง เรียก ผู้, คน อิง, ทิ้ง ถัดนี้ ดาวบุญ กว้าง,
คราว คำ วน, ตะคน ฅกรรจ รับ พา ดัน, คัน คว้า, ตาม
หา ตัว ข ๒ คำ เซ็ด ดึง แด้ว ดง กถอง (คนใน เมือง
ไม่ พบ มา บอก เอา ตัว พระ ยาน คร ราชดี มา คุณ
หมิง ปลัด แด กรม การ มา ต่าง กถัว แด บอก ตาม
ลัศย์ ว่า นาย ทอง พุด คู่ มั่น ก็ หายไป บุญ กว้าง คาด
ว่า เข้า มา ให้ ไป ตาม แดให้ คุณ ปลัด ไป ด้วย นอก
นั้น จะ เอา ไว้ เกรง จะ ถูก ถ้า ปล่อย กถับ ต่าง ร้อง ให้)

บีด ม่าน

ชุดที่ ๓

(เคื่อง คน บัง อาจ) ฉาก ๖ คัดคร ม่นาย
ทอง พุด แด นาง บุญดี พา กั้น มา คน ครี ทำ หยอย
ไม่นวม หมิง เหนอย ชาย ปลดอบ

ส่วยเพดงรับ คนครี ๑ (บุญดี) ไหน เหนอย อ่อน,
อด นอน, อด กิน ด้วย ไหน จะ บ่อย, ปลอด ทำว, ราว ถึง หัก
ไหน ซ้ำม ดง, พระ ยาไฟ, ใจ ระวัง ไหน จะ กัด, เดื่อ
ดีห, หมี่ แรด ข้าง อิก เดื่อน หนึ่ง, ไหน จะ ถึง, อยุทธยา
เกรง พี่น้อง, ถอง ชั่ว, ทัง มา ขวาง แซ่ม ชั่วค, แต่ พี่
ชิต, ชัน จิตร พดาง นี้ ฤฯ ทาง, ชันยาว, น้อง หนาวใจ
(ทอง พุด) พี่ ชุ่ม น้อง, เกิด อย่า คอง, ย่อง เขี้ยม เดิน
(บุญดี) ชันเขาเช้น, ไซด สูง, จุง ก็ไค้ (ทอง พุด) บ้าน
เดช พี่, ต่ หนอย, ไม ค่อยไถด คง อาไศรย, พัง อาหาร,

(อ้ายเถง ผัว เมีย ปฤกษา กันว่าจะไปเอาสินบน ความ
ชอบเมียได้ ผัว ตักต รอยไป ตามพบ ที่สดบ หลับ
กดับ นามอก เมียได้ ผัวไป บอกเขา)

ได้ ความ ๑ (ลูกคู่) อ้ายเถง ไพร่, ใจ พาด,
ตัน คานโตภ มุ่งตะโอมบ, เซ้อ เมีย, เสี้ยไม้ได้ ย่าม
ห้อย น่ำ, คอว่า หอก, เคย ออกไพร่ คุ่มๆไป, โค ราช, คาค
จะ รวย ๗ ๒ คำเซ็ด (เมียคอดคู ผัวไป พาพวก
ตาม ทั้ง ปลัด ด้วย ออก มา ผ่าน เวื่อน อีเมียเถง ว่า
คน หนี่ ยัง อยู่ ก็ นำเขาไป เข้าโรง ฆรรณี่ รั้งให้ ส่าว
หนุ่ม เซมา)

เก็บ หัว แหวน (ลูกคู่) โย้ ฮาดูร, ทอง พุด
ประ คอง, หน้อง บุญดี เสร์รา ด้ว, หมอง รูป, ชุม เสี้ย
ด้วย ส่าว ตันฮาย, ฮาย ตัน เซิน, เติน รทวย มา ถึง
ห้วย, เห็น รั่ม, พนมกรรม (ทอง พุด) หยุต หน้อย ฤ, มือ

